

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta mechatroniky, informatiky
a mezioborových studií ■

Numerické modelování hydromechaniky v porézním prostředí

Diplomová práce

Svetlana Šaušová | 29. května 2018

Obsah

- 1 Motivace
- 2 Biotova poroelasticita
- 3 Numerické řešení
- 4 FEniCS implementace
- 5 Simulace
- 6 Závěr

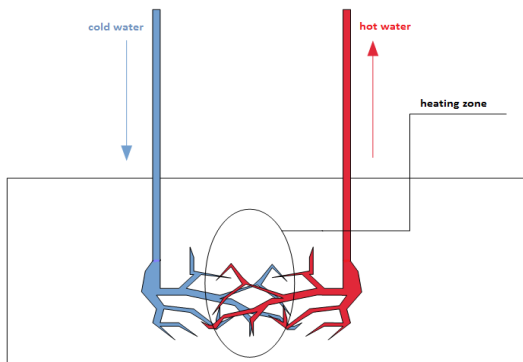
Motivace

- Hydraulické štěpení

Motivace

- Hydraulické štěpení
  - HDR (Hot Dry Rock)

Obrázek: *Hot Dry Rock schéma.*

Biotova poroelasticita

Darcyho rovnice

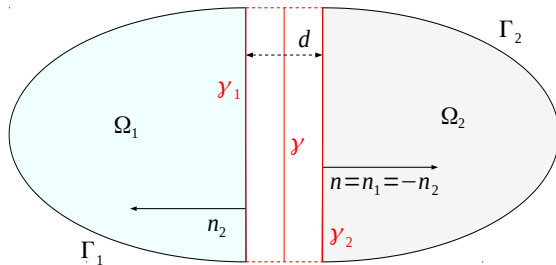
$$\partial_t(S\rho + \alpha \nabla \cdot \mathbf{u}) - \nabla \cdot (\mathbb{K} \nabla p) = f \quad \text{in } (0, T) \times \Omega$$

Rovnice Elasticity

$$-\nabla \cdot (\mathbb{C} \varepsilon(\mathbf{u}) - \alpha p \mathbb{I}) = \mathbf{g} \quad \text{in } (0, T) \times \Omega$$

Redukovaný model

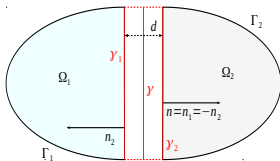

Obrázek: *Oblast Ω .*

Redukovaný model

Aproximace

$$\nabla^n \cdot (\mathbb{K}_{f,n} p_f |_{\gamma_2} \mathbf{n}) \approx \underbrace{\mathbb{K}_f \mathbf{n} \cdot \mathbf{n}}_k \frac{p_2 |_{\gamma_2} - P}{\frac{d}{2}}$$

Redukovaný model

Aproximace

$$\nabla^n \cdot (\mathbb{K}_{f,n} p_f |_{\gamma_2} \mathbf{n}) \approx \underbrace{\mathbb{K}_f \mathbf{n} \cdot \mathbf{n}}_k \frac{p_2 |_{\gamma_2} - P}{\frac{d}{2}}$$

Puklinový tlak

$$P := \frac{1}{d} \int_{-\frac{d}{2}}^{\frac{d}{2}} p_f d\mathbf{n}$$

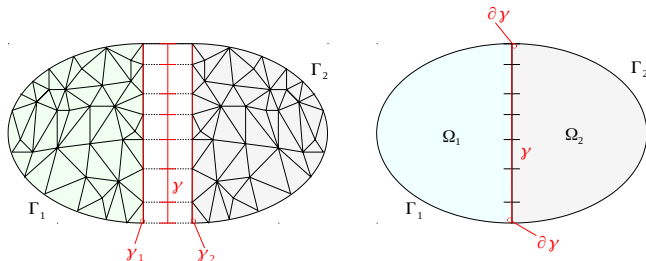
Numerické řešení

Prostorová diskretizace

Metoda konečných prvků (FEM)

Prostorová diskretizace

Obrázek: Konformní síť, (Nalevo): 2-dimenzionální oblast Ω síťovaná pomocí simplexů. (Napravo): 1-dimenzionální redukovaná puklina γ se sítí tvořenou úsečkovými segmentami

Numerické řešení

Prostorová diskretizace

Metoda konečných prvků (FEM)

Časová diskretizace

Implicitní Eulerova metoda

$$\partial_t \Phi(t) \approx \frac{\Phi(t) - \Phi(t - \Delta t)}{\Delta t}.$$

FEniCS implementace

Matematická notace

$$E_1(\mathbf{u}_1, p_1, \mathbf{r}_1, \mathbf{U}) = - \int_{\gamma_1} \mathbf{Q}_1 \cdot \mathbf{r}_1 + \\ \int_{\Omega_1} (\mathbb{C}_1 \varepsilon(\mathbf{u}_1)) \cdot \nabla \mathbf{r}_1 - \alpha \int_{\Omega_1} p_1 \nabla \cdot \mathbf{r}_1.$$

FEniCS implementace

$$E_1(\mathbf{u}_1, p_1, \mathbf{r}_1, \mathbf{U}) = - \int_{\gamma_1} \mathbf{Q}_1 \cdot \mathbf{r}_1 + \int_{\Omega_1} (\mathbb{C}_1 \varepsilon(\mathbf{u}_1)) \cdot \nabla \mathbf{r}_1 - \alpha \int_{\Omega_1} p_1 \nabla \cdot \mathbf{r}_1.$$

```
#Elasticity equation for the domain Omega
E_omega = (
-inner(Q_1,r('+'))*dS(region_frac)-\
inner(Q_2,r('-'))*dS(region_frac)+\
inner(CE(u),epsilon(r))*dx-alfa*p*div(r)*dx
)
```


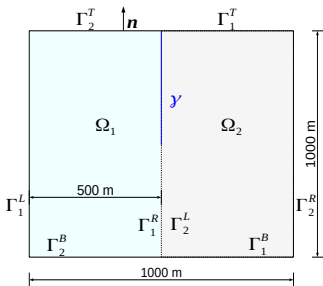

Simulace

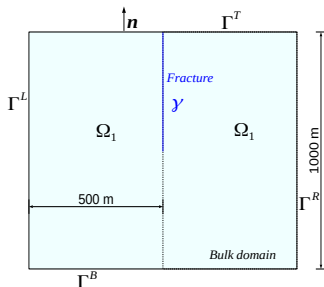
- Geometrie
- Sít
- Okrajové podmínky
- Počáteční podmínky
- Výsledky

Geometrie

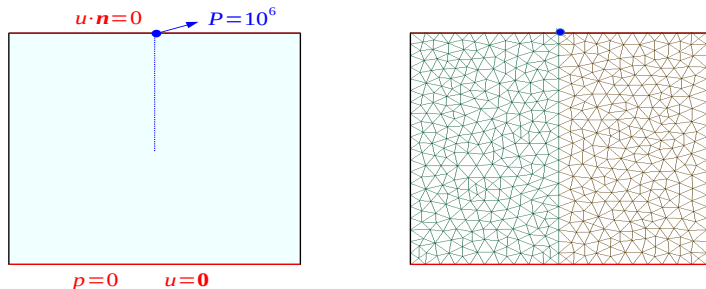
(a) *Matematická oblast.*

(b) *FEniCS výpočetní oblast.*

Obrázek: *Geometrie výpočetní oblasti.*

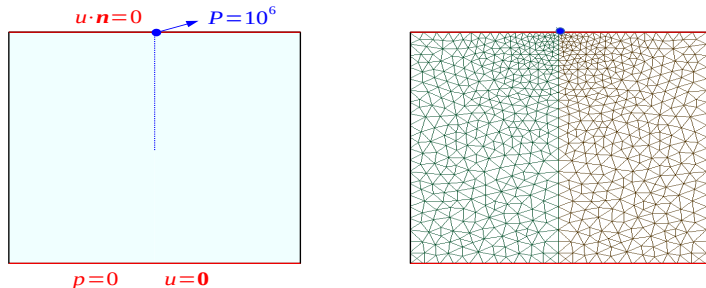
Simulace 1

Obrázek: (Nalevo): Okrajové podmínky (Dirichlet), (Napravo):
Vysítovaná oblast pro Simulaci 1.

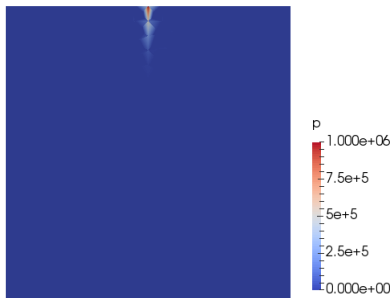

Simulace 2

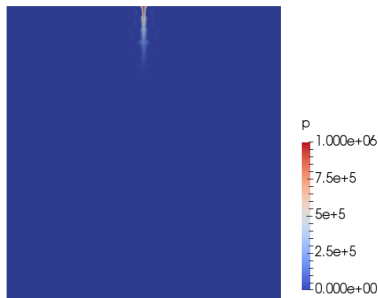

Obrázek: (Nalevo): Okrajové podmínky (Dirichlet), (Napravo):
Vysítovaná oblast pro Simulaci 2.

Výsledky - Tlak

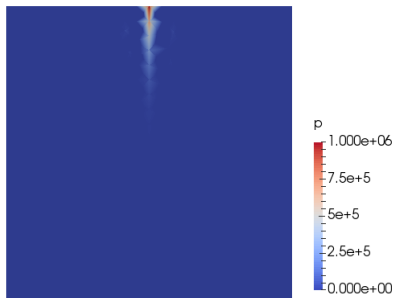
(a) $p (S1)$, $t = 50\Delta t$

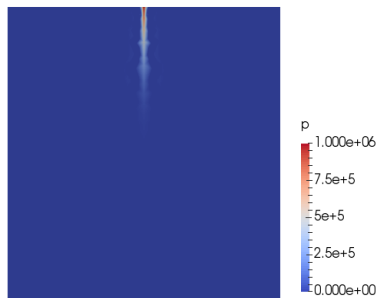
(b) $p (S2)$, $t = 50\Delta t$

Obrázek: *Vývoj tlakového pole v čase $t = 50\Delta t$.*

Výsledky - Tlak

(a) $p(S1)$, $t = 200\Delta t$

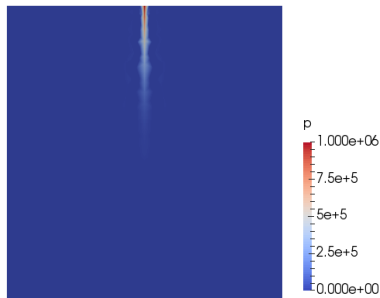
(b) $p(S2)$, $t = 200\Delta t$

Obrázek: Vývoj tlakového pole v čase $t = 200\Delta t$.

Výsledky - Tlak

(a) $p(S1)$, $t = 300\Delta t$

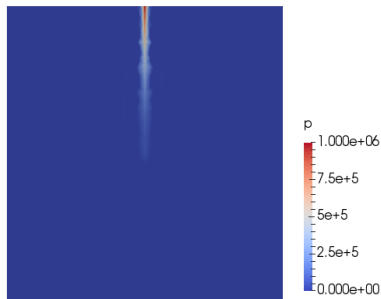
(b) $p(S2)$, $t = 300\Delta t$

Obrázek: Vývoj tlakového pole v čase $t = 300\Delta t$.

Výsledky - Tlak

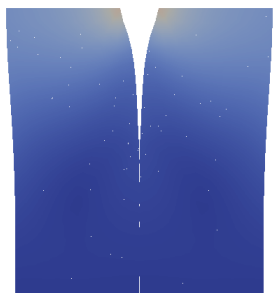
(a) $p(S1)$, $t = 500\Delta t$

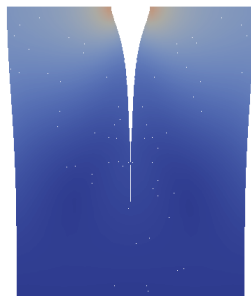
(b) $p(S2)$, $t = 500\Delta t$

Obrázek: Vývoj tlakového pole v čase $t = 500\Delta t$.

Výsledky - Posunutí

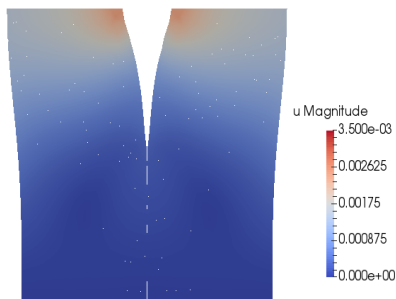
(a) $u (S1), t = 50\Delta t$

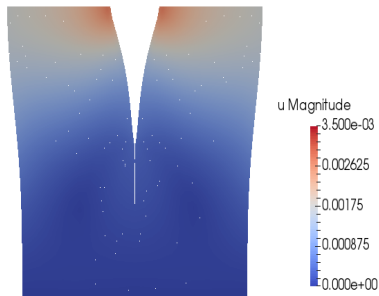
(b) $u (S2), t = 50\Delta t$

Obrázek: *Vývoj pole posunutí v čase $t = 50\Delta t$.*

Výsledky - Posunutí

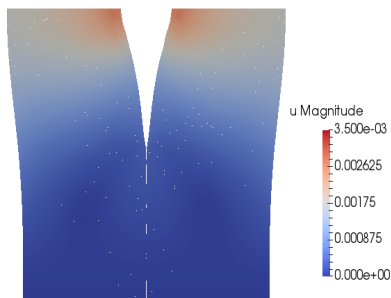
(a) $u(S1)$, $t = 200\Delta t$

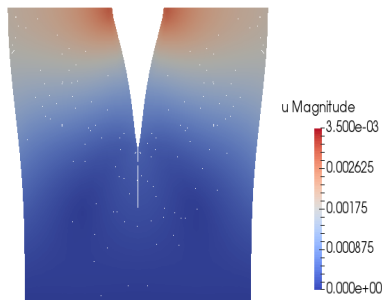
(b) $u(S2)$, $t = 200\Delta t$

Obrázek: Vývoj pole posunutí v čase $t = 200\Delta t$.

Výsledky - Posunutí

(a) $u(S1)$, $t = 300\Delta t$

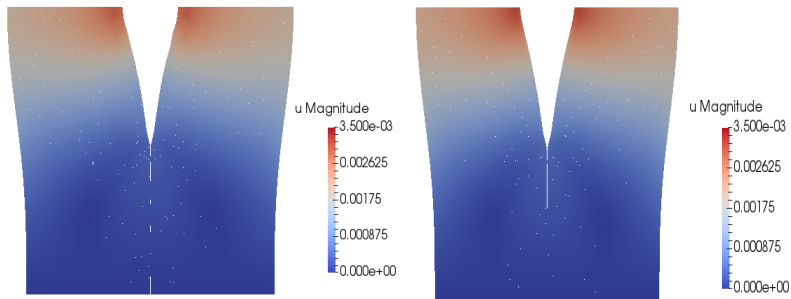

(b) $u(S2)$, $t = 300\Delta t$

Obrázek: Vývoj pole posunutí v čase $t = 300\Delta t$.

Výsledky - Posunutí

(a) $u (S1), t = 500\Delta t$

(b) $u (S2), t = 500\Delta t$

Obrázek: Vývoj pole posunutí v čase $t = 500\Delta t$.

Závěr

- *Vzájemný poměr parametrů ($d, \mathbb{K}, \mathbb{K}_f, \mu, \mu_f, \lambda, \lambda_f$) má velký vliv na spojitost řešení.*
- *Model je spolehlivější pro makroskopické pukliny ($d \approx 10^{-2}[m]$).*

Děkuji za pozornost.

